

Svenska miljömål
– delmål och åtgärdsstrategier

Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier

Sammanfattning av regeringens proposition 2000/01:130

Innehåll

1.	Propositionens huvudsakliga innehåll	6
2.	En tydlig målstruktur för den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling	9
	Målstruktur	10
3.	Miljö kvalitetsmål och delmål	12
	Begränsad klimatpåverkan	12
	Frisk luft	13
	Bara naturlig försurning	16
	Giftfri miljö	19
	Skyddande ozonskikt	21
	Säker strålmiljö	24
	Ingen övergödning	26
	Levande sjöar och vattendrag	30
	Grundvatten av god kvalitet	34
	Hav i balans samt levande kust och skärgård	37
	Myllrande våtmarker	41
	Levande skogar	44
	Ett rikt odlingslandskap	47
	Storslagen fjällmiljö	50
	God bebyggd miljö	54
4.	Strategier för att uppnå miljö kvalitetsmålen	59
	En strategi för effektivare energianvändning och transporter	60
	En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp	61
	En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö	61

5.	Det nya miljösamarbetet	63
	Sektoransvar för miljön och miljöledning hos myndigheterna	63
	Myndigheternas ansvar för ekologiskt hållbar utveckling	64
	Forskning, utveckling och utbildning	64
6.	Internationellt miljöarbete	65
7.	Lagstiftning	67
8.	Uppföljning och utvärdering	68
	Ett system för nationell och regional uppföljning	68
	Ett miljömålsråd	69
	Redovisning till riksdagen	70
9.	Länsstyrelser och kommuner	71
	Länsstyrelser	71
	Kommuner	72
10.	Sammanfattning av ekonomiska konsekvenser och konsekvenser i ett generationsperspektiv	73
	Kunskapsuppbyggnad	73
	Ekonomiska konsekvenser	73

1.

Propositionens huvudsakliga innehåll

6

Förslagen i denna proposition innebär att det konkreta miljöarbetet förstärks kraftfullt de kommande åren. Förslagen avser att leda till omfattande miljöförbättringar och en betydande ekologisk modernisering i vårt land inom den kommande tioårsperioden.

Regeringens övergripande miljöpolitiska mål är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Arbetet med att nå en hållbar utveckling fortsätter. De 15 miljö kvalitetsmålen, som riksdagen i bred enighet antagit, gör den ekologiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling tydlig. De är formulerade utifrån den miljöpåverkan naturen tål och definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet ska sikta mot.

Propositionen vidareutvecklar den miljömålsstruktur som riksdagen i april 1999 fattade beslut om. På riksdagens begäran lämnar regeringen nu ett samlat förslag till delmål, åtgärder och strategier för att nå miljö kvalitetsmålen. Regeringen föreslår att den nya miljömålsstrukturen ska ersätta samtliga de miljömål som riksdagen antagit inom ramen för miljöpolitiken före beslutet om proposition 1997/98:145 Svenska miljömål. I propositionen lämnas förslag till delmål och åtgärdsstrategier för 14 av de 15 miljö kvalitetsmålen. Målet *Begränsad klimatpåverkan* kommer att behandlas i en särskild proposition under hösten 2001.

Innebörden av respektive miljö kvalitetsmål i ett generationsperspektiv återges i ett antal punkter som närmare anger vilken miljö kvalitet som ska ha nåtts inom en generation. Till varje miljö kvalitetsmål föreslås mellan tre och åtta delmål.

Förhållandet mellan miljö kvalitetsmålen och delmålen kan beskrivas så att miljö kvalitetsmålen definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljö arbetet ska sikta mot, medan delmålen anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljö arbetet. Delmålen avser i de flesta fall läget år 2010. I några fall har en annan tidpunkt valts. Delmålen kan i sin tur vara av olika karaktär. De kan avse en viss miljö kvalitet som ska vara uppnådd eller vissa förändringar, beträffande till exempel utsläpp, som ska vara genomförda i enlighet med delmålet.

Regeringen föreslår ett uppföljningssystem baserat på bland annat indikatorer. I detta sammanhang föreslår regeringen att ett särskilt miljömålsråd knutet till Naturvårdsverket ska inrättas. Miljömålsrådet bör ansvara för att följa upp och rapportera till regeringen hur miljömålsarbetet fortskrider inför den redovisning av miljömålsarbetet som regeringen regelbundet ska ge riksdagen. Regeringen föreslår att innevarande års anslag till miljö övervakning med mera ska få användas för sådan uppföljning och rapportering. Regeringen anser att det är viktigt att miljö arbetet ses dynamiskt och i ett globalt perspektiv. Erfarenheter visar att det är svårt att förutse framtida miljö problem. Nya och i dag okända eller underskattade miljö problem kan komma att bli aktuella allt eftersom tiden går och kunskaperna ökar och ny, miljö anpassad teknik introduceras. Det innebär att mål och medel så långt möjligt är utformade så att de kan anpassas till nya förutsättningar.

Det är regeringens uppfattning att en tydlig miljömålsstruktur, i kombination med ett tydligt uppföljningssystem, gör en effektiv mål- och resultatstyrningsprocess möjlig. Det är viktigt att utnyttja åtgärder som kan bidra till att uppnå flera miljö kvalitetsmål på samma gång och som bidrar till att uppfylla även andra politiska mål. Som exempel på detta föreslår regeringen tre åtgärdsstrategier som ska vara vägledande för det framtida miljö arbetet. Dessa är effektivisering av energianvändning och transporter, giftfria och resurssnåla kretslopp samt hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö.

Dagens miljö problem medför avsevärda kostnader. De tar sig uttryck i form av produktionsförluster och materialförstöring, försämrad hälsa och förluster av kulturarv och biologisk mångfald.

Värdet av en hälsosammare livsmiljö kan speglas i ett minskat antal vårddagar, minskad läkemedelskonsumtion, färre sjukskrivningar och sjukpensioneringar. Att nå en ekologiskt hållbar utveckling ger också positiva välfärdseffekter som en god livsmiljö, bevarad biologisk mångfald och skydd av natur- och kulturlandskapet.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner protokollet av den 1 december 1999 angående minskning av försurning, övergödning och marknära ozon till 1979 års konvention om långväga gränsöver-skridande luftföroreningar (det så kallade Göteborgsprotokollet). Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner 1999 års justeringar och ändringar av Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

2.

En tydlig målstruktur för den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling

En hållbar utveckling är en samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov (Brundtlandkommissionen 1998). Vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992, lades stor vikt vid sambanden mellan social, kulturell, ekonomisk och ekologisk utveckling. Mål behöver utvecklas för de tre olika dimensionerna i hållbar utveckling och på så sätt stödja det fortsatta arbetet. De 15 svenska miljökvalitetsmålen utvecklar den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling.

För att miljökvalitetsmålen ska nås krävs åtgärder inom alla politikområden. Miljöaspekter måste integreras i alla beslut. Metoder för att ta hänsyn till kostnader för miljöpåverkan måste byggas in i ekonomiska och sociala beslutsmodeller. Kunskapen om miljön måste öka och miljökvalitetsmålen göras tydliga och användbara för alla beslutsfattare i samhället.

Det är viktigt att utnyttja åtgärder som bidrar till att uppnå flera miljökvalitetsmål och andra politiska mål på samma gång. Exempel på detta är de tre åtgärdsstrategierna som finns i propositionen:

- Effektivisering av energianvändning och transporter
- Giftfria och effektiva kretslopp
- God hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

Varje strategi är en kombination av åtgärder och styrmedel som ger bra förutsättningar för en god kostnadseffektivitet.

Utvärdering och uppföljning av miljökvalitetsmålen kan innebära att de måste förändras. Delmål och medel kan också behöva justeras för att anpassas till nya förutsättningar.

Miljökvalitetsmålen och delmålen utgår från fem grundläggande värden:

- främja människors hälsa,
- värna den biologiska mångfalden,
- ta till vara de kulturhistoriska värdena,
- bevara ekosystemets långsiktiga produktionsförmåga och
- trygga en god hushållning med naturresurserna.

Dessa värden stämmer med den nämnda definitionen av hållbar utveckling och med det miljöarbete som gjorts hittills.

Målstruktur

De 15 miljökvalitetsmålen som riksdagen i bred enighet har fastställt och de delmål som föreslås nu, ska fungera som en samlad målstruktur. Miljökvalitetsmålen och delmålen ska ersätta samtliga miljömål av olika slag och för olika nivåer, som riksdagen beslutat om före proposition 1997/98:145 Svenska miljömål.

Målen är sektorsövergripande och fungerar som utgångspunkter för ytterligare precisering, både sektorsvis och geografiskt. Ansvaret för att precisera sektorsmål ligger på de olika samhällssektorerna. Länsstyrelserna har det övergripande ansvaret för att anpassa de nationella målen regionalt. Kommunerna ansvarar för den lokala anpassningen.

Förhållandet mellan miljökvalitetsmålen och delmålen kan beskrivas så att miljökvalitetsmålen definierar det tillstånd som miljöarbetet ska sikta mot. Delmålen anger inriktning och tidsperspektiv i det konkreta miljöarbetet. Delmålen anger hur läget ska vara 2010 eller vid annan tidpunkt. Vad varje miljökvalitetsmål innebär i ett generationsperspektiv återges i ett antal punkter i anslutning till varje miljökvalitetsmål.

Det finns 15 miljö kvalitetsmål i dag. I många av delmålen behandlas frågor om biologisk mångfald och skydd av hotade arter. Ett 16:e miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald kan komplettera dagens målstruktur. Regeringen har därför tänkt att, senast 2005, föreslå ett nytt miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald.

Under flera decennier har miljöpolitiken arbetat mot olika mål. Det arbetet har inte drivits på ett systematiskt sätt, eftersom uppföljning och utvärdering inte varit konsekvent inriktat på att ge svar på om åtgärderna som genomförts gett avsedd effekt. Miljömålsstrukturen kompletteras därför med ett effektivt och enkelt system för uppföljning, utvärdering och rapportering. Detta är kanske den största skillnaden jämfört med tidigare miljömålsarbete.

Miljö kvalitetsmålen ska kunna utvecklas och förändras i takt med att vi får nya erfarenheter och kunskaper om hur miljön kan förbättras. Nya delmål bör kunna utformas och sättas in i målstrukturen när det behövs. Nya delmål ska fastställas av riksdagen.

Delmålen ska vara:

1. tydliga och överskådliga,
2. uppföljningsbara på kort och lång sikt,
3. ingå i en heltäckande struktur,
4. kunna tjäna som underlag för regionalt och lokalt målarbete.

Delmålen kan få stor betydelse för olika sammanhang i samhället.

- De kan vara till ledning vid tillämpningen av lagstiftningen på miljöområdet.
- De ska fungera som grund för regionalt och lokalt målarbete.
- De kan fungera som utgångspunkt för sektorsmål och mål som sätts upp inom ramen för miljöledningssystem.
- De kommer att ha betydelse för Sveriges ställningstagande i internationella förhandlingar.

3.

Miljökvalitetsmål och delmål

Här följer en presentation av de 15 miljökvalitetsmålen och de av regeringen föreslagna delmålen.

Begränsad klimatpåverkan

Av riksdagen fastställt miljökvalitetsmål

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Miljökvalitetsmålet bör preciseras och kompletteras bland annat med delmål som avser utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser samt med förslag till en strategi på klimatområdet.

Miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bland annat följande:

- Åtgärdsarbetet inriktas på att halten av koldioxid i atmosfären stabiliseras på en halt lägre än 550 ppm (parts per million) samt att halterna av övriga växthusgaser i atmosfären inte ökar. Målets uppfyllande är till avgörande del beroende av insatser i alla länder.

Klimatkommittén föreslog i sin utredning ett särskilt anslag för klimatinvesteringsprogram. Anslaget ska användas till investeringar som minskar utsläppen av klimatpåverkande gaser. Regeringen har i den ekonomiska vårpropositionen avsatt 400 miljoner kronor år 2004 för klimatinvesteringar.

Miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* kommer att behandlas i en särskild proposition om en svensk klimatstrategi. Propositionen ska läggas fram under hösten 2001.

Frisk luft

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljökvalitetsmålet *Frisk luft* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till personer med överkänslighet och astma.

Delmål för miljökvalitetsmålet Frisk luft

1. Halten 5 mikrogram/m³ för svaveldioxid som årsmedelvärde ska vara uppnådd i samtliga kommuner år 2005.
2. Halterna 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde och 100 mikrogram/m³ som timmedelvärde för kvävedioxid ska i huvudsak vara uppnådda år 2010.

3. Halten marknära ozon ska inte överskrida 120 mikrogram/m³ som åtta timmars medelvärde år 2010.
4. År 2010 ska utsläppen av flyktiga organiska ämnen (voc) i Sverige, exklusive metan, ha minskat till 241 000 ton.

Luftkvaliteten i tätorterna har blivit bättre de senaste årtiondena. Men det behövs fler åtgärder för att nå miljömålet.

På sikt ska den föreslagna halten av kvävedioxid fastställas som miljö kvalitetsnorm. Regeringen kommer också att föreslå delmål för sju ämnen: bensen, ben(a)spyren, eten, formaldehyd, stora partiklar (PM 10), sot och ozon. Syftet är att på sikt fastställa miljö kvalitetsnormer för dessa ämnen. Senast år 2002 ska regeringen fastställa en miljö kvalitetsnorm för bensen som kan ligga till grund för ett delmål för bensen och senast år 2005 ett delmål för små partiklar (PM 2,5).

Hur ska delmålen nås?

1. Delmålet för svaveldioxid kommer, enligt Naturvårdsverkets beräkningar, att nås i samtliga kommuner år 2005.
2. För att nå delmålet för kvävedioxid är bland andra följande åtgärder viktiga:
 - Vägtrafikbeskattningen måste ses över för att öka miljöstyrningen.
 - Upphandlingskraven för arbetsmaskiner och tunga fordon bör utvecklas.
 - Miljöklasssystemet för arbetsmaskiner måste uppdateras.
 - Kommunerna bör ges möjlighet att införa trängselavgifter.
3. Sveriges europeiska grannländer måste göra åtgärder för att delmålet om marknära ozon ska nås.
4. För att nå delmålet om flyktiga organiska ämnen behövs ytterligare åtgärder:
 - Boverkets byggregler, som innehåller utsläppsgränser för småskalig vedeldning i tätorter, bör kompletteras och gälla också för glesbygden.

- Skärpta avgaskrav inom EU för motorcyklar.
- Särskilda kallstartskrav inom EU för bensindrivna lätta lastbilar och bussar.
- Avgaskrav inom EU för bensindrivna arbetsmaskiner, bland annat skotrar.

Konsekvenser av förslagen

Luftföroreningarna kommer att minska avsevärt när de delmål som föreslås uppnås. Risken för framtida cancerfall på grund av luftföroreningar kommer minst att halveras. Det blir också en klar förbättring för astmatiker. När halterna av marknära ozon minskar kommer jordbrukets avkastning att öka och tillväxtförlusten för skogen att avta.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 30 miljoner kronor under perioden 2001–2010.

Bara naturlig försurning

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Depositionen av försurande ämnen överskrider inte den kritiska belastningen för mark och vatten.
- Onaturlig försurning av marken motverkas så att den naturgivna produktionsförmågan, arkeologiska föremål och den biologiska mångfalden bevaras.
- Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning

1. År 2010 ska högst 5 procent av antalet sjöar och högst 15 procent av sträckan rinnande vatten i landet vara drabbade av försurning som orsakats av människan.
2. Före år 2010 ska trenden mot ökad försurning av skogsmarken vara bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning ska ha påbörjats.
3. År 2010 ska utsläppen i Sverige av svaveldioxid till luft ha minskat till 60 000 ton.
4. År 2010 ska utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton.

Utsläppen av försurande ämnen har minskat de senaste 15 åren men måste fortsätta att minska om vi ska nå miljö kvalitetsmålet. Sverige har drivit på arbetet inom EU vilket resulterat i en försurningsstrate-

gi. Det finns också överenskommelser inom FN som innebär att utsläppen kommer att minska avsevärt fram till år 2010.

För att nå miljömålet krävs förändringar av transporter och energianvändning. Här är regeringens förslag till strategier (se avsnitt 4) centrala.

Hur ska delmålen nås?

1. En förutsättning för att nå delmål 1 och 2 är att de länder som ställt sig bakom de internationella överenskommelser som finns på området fullgör sina åtaganden. Regeringen bedömer också att det behövs mer pengar till kalkning från och med år 2002, så att alla sjöar och vattendrag i klass 1–3 enligt den nationella kalkningsplanen kan åtgärdas.
2. Delmålet för utsläpp av svaveldioxid kan nås framför allt genom minskad svavelhalt i marina oljor. Utsläppsberäkningarna är osäkra och kommer att bearbetas och utvärderas. När detta gjorts kan regeringen återkomma med förslag till ytterligare åtgärder.
3. För att minska utsläppen av kväveoxid behövs en rad åtgärder. Några av åtgärderna finns också under miljökvalitetsmålet *Frisk luft*:
 - Översyn av vägtrafikbeskattningen.
 - Uppdatering av miljöklasssystemet för arbetsmaskiner.
 - Översyn av systemet för kväveoxidavgifter.

Ett par frågor återkommer regeringen till i sin infrastrukturproposition. Det gäller dels utsläppen från utrikes sjö- och luftfart. De ingår inte i delmålen. Här har Sjöfartsverket pekat på behovet av skärpt miljödifferiering av farledsavgifterna. Det gäller också långsiktiga åtgärder för att skapa en infrastruktur för hållbar utveckling.

Konsekvenser av förslagen

Det tar lång tid innan försurade områden återhämtar sig men belastningen kommer att minska avsevärt. När de internationella överenskommelserna genomförs kommer antalet områden i Sverige där den

kritiska belastningen överskrids att minska, från över 6 miljoner hektar till drygt 1,5 miljoner hektar. Dessutom kommer den andel av landarealen där kritisk belastning för övergödning förekommer att minska från 14 procent år 1990 till cirka 4 procent år 2010.

Hälsoproblemen minskar, likaså skadorna på kulturminnen och kulturföremål.

Den statliga kostnaden för att nå delmål 1 och 2 uppskattas till cirka 2,3 miljarder kronor under perioden 2001–2010. Regeringen beräknar tillföra cirka 15 miljoner kronor per år från och med 2002 i jämförelse med 2001 års utgiftsnivå. Delmålen 3 och 4 kommer inte att innebära offentliga utgifter eftersom de ska genomföras inom ramen för skatteväxling eller på annat kostnadsneutralt sätt.

Giftfri miljö

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Halterna av ämnen som förekommer naturligt i miljön är nära bakgrunds nivåerna.
- Halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll.
- Den sammanlagda exponeringen i arbetsmiljö, yttre miljö och inomhusmiljö för särskilt farliga ämnen är nära noll och för övriga kemiska ämnen inte skadlig för människor.
- Förorenade områden är undersökta och vid behov åtgärdade.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö

(för förorenade områden) se övriga mål (prop 2001/01:65)

Förorenade områden ska vara identifierade och för minst 100 av de områden som är mest prioriterade med avseende på riskerna för människors hälsa och miljön ska arbetet med sanering och efter-

behandling ha påbörjats senast år 2005. Minst 50 av de områden där arbete påbörjats ska dessutom vara åtgärdade.

Hur ska delmålet nås?

Regeringen ska verka för att saneringen av förorenade områden fortsätter. De områden som utgör en mycket stor eller stor risk för människors hälsa och miljön ska vara åtgärdade inom en generation. Det finns ungefär 7 000 sådana områden i Sverige. Regeringen återkommer med förslag till nya delmål för år 2010 i samband med utvärderingen av miljö kvalitetsmålen.

Inventering och sanering av förorenade områden pågår sedan ungefär tio år. Riksdagen har avsatt cirka 152 miljoner kronor år 2001, summan ökar för varje år och kommer år 2004 att vara cirka 550 miljoner kronor. Naturvårdsverket, länsstyrelser och kommuner sköter det huvudsakliga arbetet. Statliga bidrag ges bara till projekt där

ingen kan göras juridiskt ansvarig. Det pågår också saneringar i privat regi.

Samtliga länsstyrelser bör ta fram ett regionalt program för arbetet med efterbehandling före utgången av år 2002. De förorenade områdena ska identifieras, studeras och riskklassas före utgången av år 2005. Den teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad som pågår kan ha stor betydelse för hur delmålet uppnås och det är därför viktigt att följa upp och utvärdera arbetet.

För ungefär hälften av de 7 000 områdena ligger ansvaret att sanera hos enskilda personer eller företag. Det är viktigt att de privata saneringsprojekten kommer till stånd för att klara generationsmålet och delmålet.

Konsekvenser av förslaget

Saneringen av förorenade områden minskar risken för förgiftning och allergi. Om förorenade områden saneras blir de också tillgängliga för bebyggelse eller som friluftsområden.

Den statliga kostnaden för att nå delmålet uppskattas till cirka 5 100 miljoner kronor under perioden 2001–2010. Men det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att tillföra cirka 300 miljoner kronor 2002, cirka 330 miljoner kronor 2003 och från och med 2004 cirka 440 miljoner kronor, jämfört med 2001 års utgiftsnivå.

Skyddande ozonskikt

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Miljö kvalitetsmålet *Skyddande ozonskikt* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Sverige verkar för att halterna av klor, brom och andra ozonnedbrytande ämnen i stratosfären inte överstiger naturliga nivåer.
- Inom loppet av en generation ska användningen av ozonnedbrytande ämnen i Sverige vara avvecklad.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt

År 2010 ska utsläpp av ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört.

För att nå målet krävs i huvudsak internationella åtgärder. Sveriges insatser i både EU-arbetet och i det övriga internationella arbetet ska därför även i fortsättningen prioriteras högt. Parallellt måste vi fortsätta arbetet hemma i Sverige. Den återstående användningen av ozonnedbrytande ämnen är i dag bara en bråkdel av användningen på 1980-talet. Regeringen anser att den återstående användningen kan upphöra inom en generation och i de flesta fall redan tidigare. Förutom utvecklade användning behöver material och varor som innehåller dessa ämnen samlas in och tas om hand.

Hur ska delmålet nås?

1. Förtydliga den svenska lagstiftningen så att insamlade material och varor destrueras på ett miljöriktigt sätt.
2. Uppdrag till Naturvårdsverket som innebär att se över möjligheten att införa en skyldighet för kommuner eller producenter att vid avveckling omhänderta utrustning och produkter som innehåller CFC (klorfluorkarboner), HCFC (väteklorfluorkarboner), halon och andra ozonnedbrytande ämnen på ett miljöriktigt sätt. Naturvårdsverket ska också få ett uppdrag att utveckla metodik för att följa upp delmålet.
3. Regionala och lokala mål och åtgärdsstrategier.
4. Risken med ökat flyg i stratosfären ska få ökad uppmärksamhet i internationella organisationer och konventioner.
5. Från år 2002 gäller påfyllnadsstopp för hcfc i befintliga kylanläggningar i Sverige, med undantag för nödvändig användning inom Försvaret. Regeringen anser dock att bestämmelsen behöver kompletteras med en tidpunkt när användningen i befintliga kylanläggningar helt ska ha upphört.

Konsekvenser av förslagen

Den globala minskningen av ozonnedbrytande ämnen kommer att resultera i minskade skador på fiske, jordbruk och material. Det ger också färre sjukdomsfall. Det har uppskattats att cirka 130 miljoner fall av hudcancer och 130 miljoner fall av starr kunde undvikas om alla länder fullgjorde sina åtaganden enligt internationella överenskommelser.

Den statliga kostnaden för att nå delmålet uppskattas till cirka 700 miljoner kronor under perioden 2001–2010.

Säker strålmiljö

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

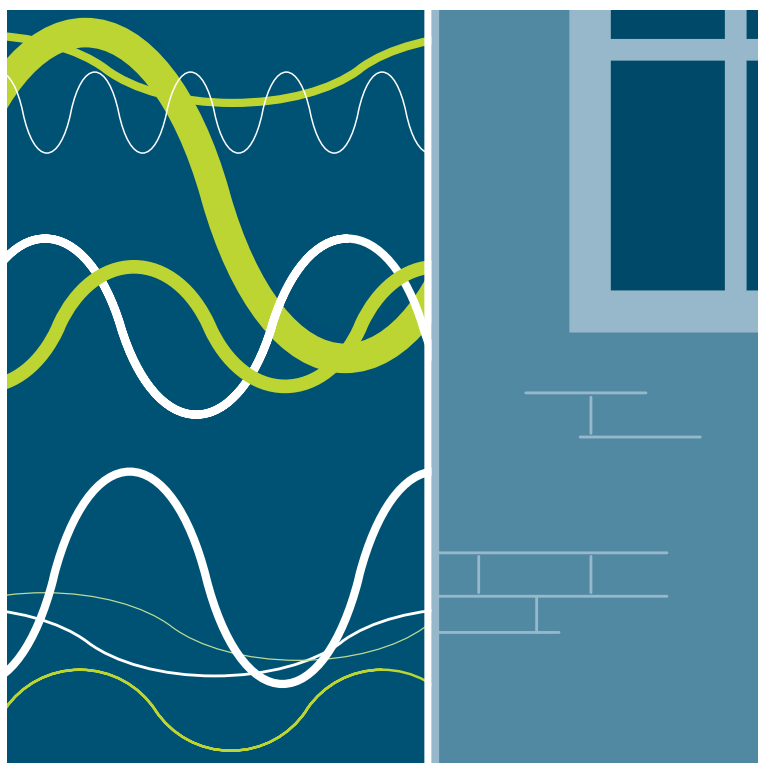
Miljö kvalitetsmålet *Säker strålmiljö* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Stråldoser begränsas så långt det är rimligt möjligt.
- Den högsta sammanlagda årliga effektiva stråldosen som individer ur allmänheten får utsättas för från verksamheter med strålning överstiger inte 1 millisievert (mSv) per person under ett år.
- Allvarliga tillbud och haverier i kärntekniska anläggningar förebyggs. Spridning av radioaktiva ämnen till omgivningen förhindras eller begränsas om ett haveri skulle inträffa.
- Effekterna av UV-strålning begränsas så långt som möjligt.
- Riskerna med elektromagnetiska fält kartläggs så långt som möjligt och nödvändiga åtgärder vidtas i takt med att eventuella risker identifieras.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö

1. År 2010 ska halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dostillskottet till allmänheten ska understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet.
2. År 2020 ska antalet årliga fall av hudcancer orsakade av solen inte vara fler än år 2000.
2. Riskerna med elektromagnetiska fält ska kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder ska vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras.

Kunskapsläget om elektromagnetiska fält bör förbättras genom forsk-

ning. Regeringen återkommer med delmål för radon inomhus i en särskild proposition som behandlar frågor om inomhusmiljön.

Hur ska delmålen nås?

1. För att nå delmålet föreslår regeringen följande åtgärder:
 - Ett miljöövervakningsprogram för radioaktiva ämnen i miljön inrättas. Strålskyddsinstitutet är ansvarig myndighet och har fått 2 miljoner kronor extra år 2001 för att genomföra åtgärden.
 - Forskningen inom radioekologi bör stärkas. Strålskyddsinstitutet har i regleringsbrevet för år 2001 fått samordningsansvaret på området.
 - En översyn av reaktorsäkerheten vid de svenska kärnkraftverken.

2. Den viktigaste åtgärden för att nå delmål 2 är att öka allmänhetens kunskaper om riskerna med UV-strålning. Strålskyddsinstitutet och andra myndigheter bör därför ha ansvar för att informera om riskerna med solbad.
3. Ytterligare forskning behövs för att klargöra eventuella samband mellan exponering och hälsorisker. Strålskyddsinstitutet har i regleringsbrevet för år 2001 fått samordningsansvaret på området. Boverket har dessutom fått regeringens uppdrag att belysa effekterna av ett utbyggt mobiltelenät.

Konsekvenser av förslagen

Det föreslagna delmålet för radioaktiva utsläpp innebär en kraftig minskning jämfört med dagens låga nivåer. Kontrollen av utsläppen skärps och kunskapen förbättras. Effekterna av UV-målet kan konstateras först om 10–20 år.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 680 miljoner kronor under perioden 2001–2010.

Ingen övergödning

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

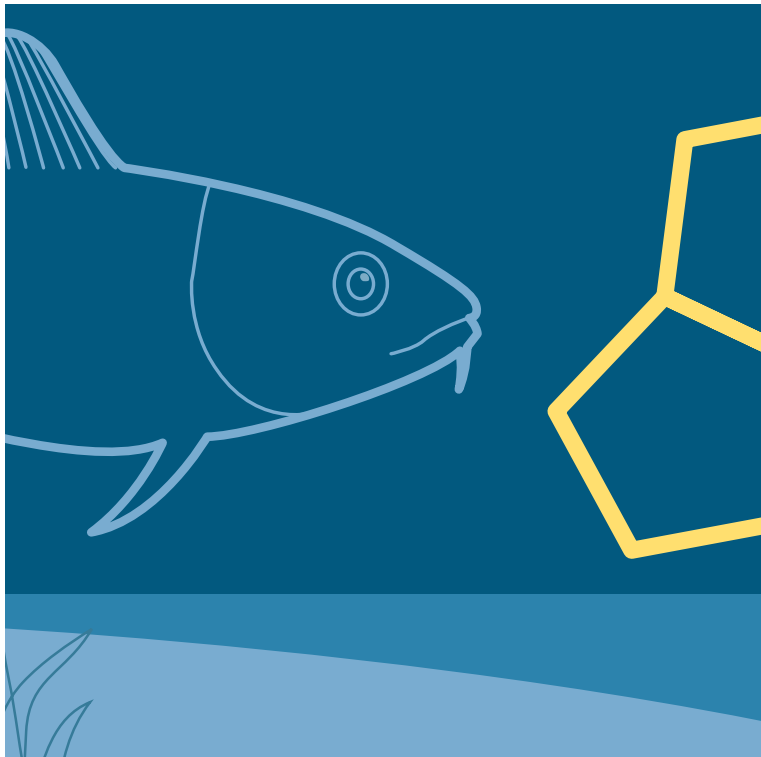
Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *Ingen övergödning* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Belastningen av näringsämnen får inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa eller försämma förutsättningarna för biologisk mångfald.
- Nedfallet av luftburna kväveföreningar överskrider inte den kritiska belastningen för övergödning av mark och vatten någons i Sverige.
- Grundvatten bidrar inte till ökad övergödning av ytvatten.

- Sjöar och vattendrag i skogs- och fjällandskap har ett naturligt näringstillstånd.
- Sjöar och vattendrag i odlingslandskap har ett naturligt tillstånd, vilket högst kan vara näringsrikt eller måttligt näringsrikt.
- Näringsförhållandena i kust och hav motsvarar i stort det tillstånd som rådde under 1940-talet och tillförsel av näringsämnen till havet orsakar inte någon övergödning.
- Sjöar och vattendrag har god ekologisk status enligt definitionen i EG:s ramdirektiv för vatten.
- Svenska kustvatten har god ekologisk status enligt definitionen i EG:s ramdirektiv för vatten.
- Skogsmark har ett näringstillstånd som bidrar till att bevara den naturliga artsammansättningen.

- Jordbruksmark har ett näringstillstånd som bidrar till att bevara den naturliga artsammansättningen.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning

1. Senast år 2009 ska det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur god ekologisk status ska nås för sjöar och vattendrag samt för kustvatten.
2. Till år 2010 ska de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå.
3. Senast år 2010 ska de svenska vattenburna utsläppen av kväve från mänsklig verksamhet till havet söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 procent från 1995 års nivå till 38 500 ton.
4. Senast år 2010 ska utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 procent från 1995 års nivå till 51 700 ton.
5. Senast år 2010 ska utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton.

Delmålen förutsätter kraftfulla insatser bland annat inom jordbruket och av kommunerna. Regeringen återkommer senast år 2005 med ett mätbart och tidsbestämt delmål för fosfor. Regeringen tänker också, om möjligt, återkomma med nya delmål i samband med förändringen av landsbygdsförordningen.

För att uppnå delmålen bedömer regeringen att följande åtgärder är viktiga: fortsatt utbyggnad av kustnära avloppsreningsverk mellan Strömstad och Norrtälje, förbättrade avloppsledningssystem, förbättrade enskilda avlopp och ökad tillsyn av dem. Dessutom kan våtmarker komplettera reningsverken för att hindra att kväve når sjöar och hav.

Regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att se över bestämmelserna för djurtäthet, i syfte att minska näringstillförseln till mark. Skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel ses över med syfte att göra dem bättre som miljöstyrmedel. EU:s jordbrukspolitik måste reformeras.

Hur ska delmålen nås?

1. Delmål 1 överensstämmer med EG:s ramdirektiv för vatten. Direktivet anger att medlemsländerna ska ta fram åtgärdsprogram senast år 2009.
2. Naturvårdsverket ska få i uppdrag att senast 2005 föreslå preciseringar av delmål 2 och även föreslå prioriteringar, åtgärder och finansiering. Kommunerna bör genom information förstå hushåll med enskilda avlopp att minska användningen av tvättmedel med fosfat.
3. Naturvårdsverket får i uppdrag att se över möjligheterna att styra anläggandet av våtmarker till de områden där de är effektivast. Det behövs också regionala mål och åtgärdsprogram, inriktade på avrinningsområden.
4. Inom jordbruket behöver lagringen och spridningen av stallgödsel förbättras. Åtgärderna ska i första hand genomföras där de ger mest miljönytta, det vill säga i Götaland. Ytterligare åtgärder kan behövas. Det får avgöras efter utvärderingen av miljömålen år 2005. Miljöbelastningen från vägtransporter behöver minska, till exempel genom bättre samordning och effektivitet vid varutransporter och utbildning i miljöanpassat körsätt.
5. Delmål 5 redovisas under miljömålet Bara naturlig försurning.

Konsekvenser av förslagen

Mark och vatten blir friskare och det gynnar djur och växter. Det gynnar i sin tur jordbruk, skogsbruk, fiske, friluftsliv och bad. Åtgärderna ger också minskade negativa effekter på människors hälsa, byggnader och på kulturarvet.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 600 miljoner kronor under perioden 2001–2010. Utgifterna har budgeterats i Miljö- och landsbygdsprogrammet fram till och med 2006.

Levande sjöar och vattendrag

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Belastningen av näringsämnen och föroreningar får inte minska förutsättningarna för biologisk mångfald.

- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota biologisk mångfald introduceras inte.
- Sjöars, stränders och vattendrags stora värden för natur- och kulturupplevelser samt bad- och friluftsliv värnas och utvecklas hänsynsfullt och långsiktigt.
- Fiskar och andra arter som lever i eller är direkt beroende av sjöar och vattendrag kan fortleva i livskraftiga bestånd.
- Anläggningar med stort kulturhistoriskt värde som använder vattnet som resurs kan fortsätta att brukas.
- I dagens oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag är naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna och i vattendrag som påverkas av reglering är vattenflöden så långt möjligt anpassade med hänsyn till biologisk mångfald.
- Gynnsam bevarandestatus upprätthålls för livsmiljöer för hotade, sällsynta eller hänsynskrävande arter samt för naturligt förekommande biotoper med bevarandevärden.
- Hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Sjöar och vattendrag har God ytvattenstatus med avseende på artsammansättning och kemiska och fysikaliska förhållanden enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG).
- Utsättning av genmodifierad fisk äger inte rum.
- Biologisk mångfald återskapas och bevaras i sjöar och vattendrag.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag

1. Senast år 2005 ska berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver ett långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Senast år 2010 ska minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd.

2. Senast år 2005 ska berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för restaurering av Sveriges skyddsvärda vattendrag eller sådana vattendrag som efter åtgärder har förutsättningar att bli skyddsvärda. Senast till år 2010 ska minst 25 procent av de värdefulla och potentiellt skyddsvärda vattendragen ha restaurerats.
3. Senast år 2009 ska vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna och större enskilda ytvattentäkter. Med större ytvattentäkter avses ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till fler än 50 personer eller distribuerar mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt.
4. Senast år 2005 ska utsättning av djur och växter som lever i vatten ske på sådant sätt att biologisk mångfald inte påverkas negativt.
5. Senast år 2005 ska åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.
6. Senast år 2009 ska det finnas ett åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God ytvattenstatus ska uppnås.

För att nå miljömålet krävs omfattande åtgärder både nationellt och internationellt. Möjligheten att nå målet är beroende av åtgärderna som redovisas under miljömålen *Bara naturlig försurning*, *Giffri miljö* och *Ingen övergödning*. Det är också viktigt att opåverkade vattendrag inte skadas genom till exempel utbyggnad av vattenkraft. Regeringens bedömning är att EG:s ramdirektiv för vatten och de nationella styrmedel som står till förfogande, till exempel plan- och bygglagen, i stort sett är tillräckliga för att nå målet. Miljöbalken kan dock behöva kompletteras med regler för att ange områden viktiga för vattenförsörjning som riksintressen. Regeringen ska snarast genomföra ramdirektivet för vatten i Sverige.

Hur ska delmålen nås?

1. Naturvårdsverket och Artdatabanken ska få i uppdrag att ta fram en bevarandestrategi för skyddsvärda miljöer i sjöar och vattendrag. Verket ska också lämna förslag till ett system med generella skydds-zoner utmed vattendrag. Riksantikvarieämbetet ska få i uppdrag att ta fram strategier för att bevara kulturhistoriskt värdefulla miljöer i anslutning till sjöar och vattendrag.
2. Det underlag som behövs för att nå delmålet fås genom uppdragen under delmål 1.
3. Kommunerna och länsstyrelserna bör ta fram kommunala respektive regionala vattenförsörjningsplaner.
4. I Östersjön är cirka 90 procent av laxarna odlade och utsatta. Fiskeriverket, Naturvårdsverket och Artdatabanken ska få i uppdrag att belysa ekologiska konsekvenser av utsättningar, ta fram indikatorer och så vidare. Utsättning av genmodifierad fisk förekommer inte i Sverige idag och ska, anser regeringen, inte heller få förekomma.
5. Naturvårdsverket och Artdatabanken ska få i uppdrag att ta fram och genomföra åtgärdsprogram för hotade arter.
6. Regeringen ska snarast utreda hur man kan utforma ett administrativt system för förvaltning av avrinningsdistrikt.

Konsekvenser av förslagen

Exempel på samhällsekonomiska vinster är bättre dricksvatten och därmed bättre folkhälsa. Bättre förhållanden i sjöar och vattendrag har betydelse för fisket och turismen. Förslagen bör också bidra till minskade kostnader för jorderosion, skred och översvämningar.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 700 miljoner kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att tillföra cirka 30 miljoner kronor per år 2002–2003 och från och med 2004 cirka 80 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå.

Grundvatten av god kvalitet

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Grundvattnets kvalitet påverkas inte negativt av mänskliga aktiviteter som markanvändning, uttag av naturgrus, tillförsel av föroreningar med mera.
- Det utläckande grundvattnets kvalitet är sådant att det bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.
- Förbrukning eller annan mänsklig påverkan sänker inte grundvattennivån så att tillgång och kvalitet äventyras.
- Grundvattnet har så låga halter av föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet att dess kvalitet uppfyller kraven för god dricksvattenkvalitet enligt gällande svenska normer för dricksvatten och kraven på God grundvattenstatus enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG).

Delmål för miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet

1. Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning ska senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet.
2. Senast år 2010 ska användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.
3. Senast år 2010 ska alla vattenförekomster som används för

uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.

4. Senast år 2009 ska det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God grundvattenstatus ska uppnås.

För att nå miljömålet krävs att åtgärder vidtas även under miljömålen *Bara naturlig försurning*, *Giftfri miljö* och *Ingen övergödning* och *God bebyggd miljö*.

Hur ska delmålen nås?

1. Geologiska formationer som kan användas för uttag av dricksvatten är inte utpekade i dag. Berörda myndigheter ska därför

- få i uppdrag att identifiera de geologiska formationer som är betydelsefulla för vattenförsörjningen och att föreslå vilka formationer som behöver få ett lagligt skydd. För att detta ska kunna göras måste kommunerna senast 2005 ha inventerat tätorternas och glesbygdens vattenbehov, tillgång på lämpliga vattenresurser och brister i vattenförsörjningen.
2. Berörda myndigheter får i uppdrag att ta fram en handbok med metoder och underlag för vattenplanering, peka ut de mark-, yt-, och grundvattenresurser som är av riksintresse för vattenförsörjningen samt upprätta regionala vattenhushållningsprogram.
 3. För att delmålet ska nås kommer berörda myndigheter att få i uppdrag att bland annat fastställa skyddsområden, ta fram ett åtgärdsprogram, producera råd för vattenborrning med mera. Kommunerna måste inventera enskilda vattentäkter. Trots åtgärderna finns det en risk att målet inte nås för försurade vattentäkter med höga kvävehalter i södra Sverige. För att klara målet här har takten i omställningen av jordbruket stor betydelse.
 4. Regeringen ska snarast genomföra ramdirektivet för vatten i Sverige.

Konsekvenser av förslagen

Exempel på samhällsekonomiska vinster är bättre dricksvatten och därmed bättre folkhälsa. En bättre kvalitet på grundvattnet förbättrar även livsbetingelserna för växter och djur. Kostnaderna minskar för alternativa grundvattentäkter i dag och nya grundvattentäkter i framtiden.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 100 miljoner kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att från och med 2004 tillföra cirka 10 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå. Länsstyrelserna får cirka 27 miljoner kronor för att upprätta regionala vattenhushållningsprogram.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

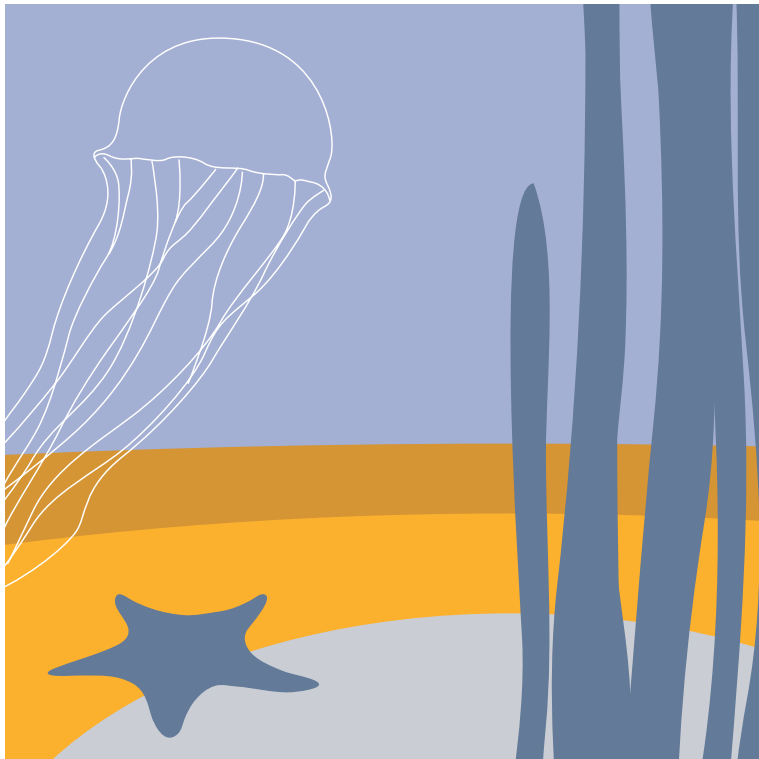
Miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Hotade arter och stammar har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Gynnsam bevarandestatus upprätthålls för livsmiljöer för hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter samt för naturligt förekommande biotoper med bevarandevärde.
- Kust- och skärgårdslandskapets naturskönhet, naturvärden, kulturmiljövärden, biologiska mångfald och variation bibehålls genom ett fortsatt varsamt brukande.
- Fiske, sjöfart och annat nyttjande av hav och vattenområden, liksom bebyggelse och annan exploatering i kust- och skärgårdsområden sker med hänsyn till vattenområdenas produktionsförmåga, biologiska mångfald, natur- och kulturmiljövärden samt värden för friluftslivet.
- Låg bullernivå eftersträvas.
- Kust- och skärgårdslandskapets byggnader och bebyggelsemiljöer med särskilda värden värnas och utvecklas.
- Samtliga kustvatten har God ytvattenstatus med avseende på

artsammansättning samt kemiska och fysikaliska förhållanden enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG).

Delmål för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

1. Senast år 2010 ska minst 50 procent av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 procent av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 ska ytterligare fem marina områden vara skyddade som reservat och berörda myndigheter ska ha tagit ställning till vilka övriga områden i marin miljö som behöver ett långsiktigt skydd.
2. Senast år 2005 ska en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas.

3. Senast år 2005 ska åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade marina arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.
4. Senast år 2010 ska de årliga totala bifångsterna av marina däggdjur uppgå till maximalt 1 procent av respektive bestånd. Bifångsterna av sjöfåglar och oönskade fiskarter ska ha minimerats till nivåer som inte har negativ påverkan på populationerna.
5. Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, ska senast år 2008 vara högst motsvarande återväxten, så att fiskbestånden kan fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig.
6. Buller och andra störningar från båttrafik ska vara försumbara inom särskilt känsliga och utpekade skärgårds- och kustområden senast år 2010.
7. Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning ska utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2010.
8. Senast år 2009 ska det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten så att God ytvattenstatus kan uppnås.

Målet kräver nationella och internationella insatser. Åtgärderna under en rad miljömål måste genomföras, inte minst åtgärderna för *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning* och *Levande sjöar och vattendrag*. Regeringen bedömer att för delmålen 1-5 är befintlig lagstiftning, främst miljöbalken, kulturminneslagen och fiskerilagstiftningen, tillräcklig. För delmålen 6 och 7 krävs ytterligare åtgärder.

Hur ska delmålen nås?

1. Naturvårdsverket ser över strandskyddet och ska bland annat utreda om strandskyddet behöver stärkas i områden med starkt bebyggelsestryck. Fiskeriverket och Naturvårdsverket ska utreda möjligheten för att det ska råda fiskeförbud till år 2010, i ett av de fem föreslagna marina skyddade områdena. Därefter ska effekterna av skyddet utvärderas. Stora fartyg i trånga farleder leder till ökad stranderosion vilket hotar den biologiska mång-

falden. Regeringen kommer att behandla frågan i sin transportpolitiska inriktningsproposition.

2. Riksantikvarieämbetet ska ta fram strategin tillsammans med berörda myndigheter och länsstyrelser. De länsstyrelser som utarbetat regionala miljö- och hushållningsprogram ska till år 2003 följa upp och redovisa vilka åtgärder som genomförts.
3. Bättre samverkan på forskarnivå mellan disciplinerna marin miljö och fiskeområdet är nödvändig. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande bör utveckla tvärsektoriella forskningsprojekt. Om åtgärdsprogram behöver upprättas beror på hur framgångsrika åtgärderna under övriga delmål är.
4. Fiskeriverket får i uppdrag att utreda de ekonomiska och biologiska konsekvenserna av ett eventuellt dumpningsförbud. Den huvudsakliga vägen för att minska bifångster är att utveckla selektiva redskap, till exempel sälsäkra redskap.
5. Regeringen anser att det är angeläget att utveckla miljömärkning av fisk. I internationella kvotförhandlingar bör Sverige tillämpa försiktighetsprincipen, beakta vetenskapliga råd samt verka för att fleråriga förvaltningsplaner tas fram. Sverige bör också verka för att skonsamma selektiva fiskemetoder används i större utsträckning. Fiskeriverket bör få i uppdrag att utreda betydelsen av bottenråkning för det marina ekosystemet och föreslå områden där endast andra fiskemetoder får användas. Fångst av vild lax måste minska kraftigt. Det kan ske till exempel genom märkning av all odlad lax.
6. Länsstyrelserna och kommunerna har möjlighet att inrätta bullerfria områden med ingen eller begränsad motorbåtstrafik, i kombination med särskilda farleder för fritidsbåtar.
7. Delmålet kan nås genom en effektiv lagstiftning. Regeringen ska under våren 2001 lägga fram förslag för att rätta till bristerna i den nuvarande lagstiftningen. Kustbevakningen ska skärpa sin övervakning till havs, i kombination med utökad satellitspaning.

8. Regeringen ska snarast genomföra ramdirektivet för vatten i Sverige.

Konsekvenser av förslagen

Havets och kustens ekosystem kan återhämta sig. Genom att begränsa överfisket kan de ekonomiska förutsättningarna för många fiskeföretag förbättras.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 800 miljoner kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att tillföra cirka 20 miljoner kronor per år 2002–2003, och från och med 2004 cirka 60 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå.

Myllrande våtmarker

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- I hela landet finns våtmarker av varierande slag, med bevarad biologisk mångfald och bevarade kulturhistoriska värden.
- Hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden introduceras inte.
- Torvbrytning sker på lämpliga platser med hänsyn till natur- och kulturmiljön och den biologiska mångfalden.
- Våtmarker skyddas så långt möjligt mot dränering, torvtäkter, vägbyggen och annan exploatering.
- Våtmarkernas värde för friluftsliv värnas.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker

1. En nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar ska tas fram senast till år 2005.
2. Samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplan för Sverige ska ha ett långsiktigt skydd senast år 2010.
3. Senast år 2004 ska inte skogsbilvägar byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa våtmarker påverkas negativt på annat sätt.
4. I odlingslandskapet ska minst 12 000 hektar våtmarker och småvatten anläggas eller återställas fram till år 2010.
5. Åtgärdsprogram ska senast till år 2005 finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Myrskyddsplanen bör kompletteras med ett större urval sumpskogar och resultatet av våtmarksinventeringen i Norrbottens län. En kraftfull satsning från skogsbruket och jordbruket är en förutsättning för att nå miljömålet.

Hur ska delmålen nås?

1. Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet, Energimyndigheten, skogsvårdsstyrelser och länsstyrelser ska tillsammans ta fram åtgärdsstrategier som kan bilda underlag för en nationell våtmarksstrategi. Delmålet berör bland annat torvutvinningen.
2. En reviderad myrskyddsplan bör läggas till grund för bedömningen av vilken omfattning myrskyddet bör ha. Ansvaret för att revidera och komplettera planen ligger på Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet, skogsvårdsstyrelser och länsstyrelser.
3. Enligt Skogsstyrelsens föreskrifter ska en skogsbilväg byggas på ett sådant sätt att skador på natur- och kulturmiljön undviks eller begränsas. Regeringen bedömer att den nuvarande lagstiftningen är tillräcklig men att den avsedda tillämpningen kan

behöva ytterligare tid för att få genomslag. Regeringen avser dock att återkomma i frågan om ytterligare restriktioner för skogsbilvägar.

4. Delmålet ska nås dels genom en strategi för att utveckla kvalitetskriterier, dels genom konkreta anläggnings- och återställningsprojekt. Ansvariga är i första hand Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser och kommuner.
5. Naturvårdsverket arbetar i dag med åtgärdsprogram för hotade arter. I vilken utsträckning ytterligare åtgärdsprogram behövs beror på hur framgångsrika åtgärderna är under övriga mål och delmål.

Konsekvenser av förslagen

Förslagen ska bland annat öka kunskapen om våtmarker och bevara den biologiska mångfalden.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 1,9 miljarder kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att tillföra cirka 30 miljoner kronor per år 2002–2003, och från och med 2004 cirka 130 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå.

Levande skogar

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga bevaras.
- Skogsekosystemets naturliga funktioner och processer upprätthålls.
- Naturlig föryngring används på för metoden lämpliga marker.
- Skogarnas naturliga hydrologi värnas.
- Brändernas påverkan på skogarna bibehålls.
- Skötselkrävande skogar med höga natur- och kulturmiljövärden vårdas så att värdena bevaras och förstärks.
- Skogar med hög grad av olikåldrighet och stor variation i trädslagssammansättning värnas.
- Kulturminnen och kulturmiljöer värnas.
- Skogens betydelse för naturupplevelser och friluftsliv tas till vara.

- Hotade arter och naturtyper skyddas.
- Inhemska växt- och djurarter fortlever under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd.
- Hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att livskraftiga populationer säkras.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden introduceras inte.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Levande skogar

1. Ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion till år 2010.
2. Mängden död ved, arealen äldre lövrik skog och gammal skog ska bevaras och förstärkas till år 2010 på följande sätt:

- mängden hård död ved ska öka med minst 40 procent i hela landet och med avsevärt mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad,
 - arealen äldre lövrik skog ska öka med minst 10 procent,
 - arealen gammal skog ska öka med minst 5 procent,
 - arealen mark föryngrad med lövskog ska öka.
3. Skogsmarken ska brukas på sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010.
 4. Senast år 2005 ska åtgärdsprogram finnas och ha inletts för hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Regeringen bedömer att delmålen kan nås inom en generation och att det nu finns resurser som gör det möjligt att bevara våra urskogar.

Hur ska delmålen nås?

1. Regeringens förslag innebär en höjd ambitionsnivå för det statliga åtagandet jämfört med bedömningen i propositionen Svenska miljömål. Delmålet bygger, förutom statens del på cirka 400 000 hektar, på att skogsbolag och enskilda markägare frivilligt skyddar minst 500 000 hektar skogsmark.
2. För att delmålet ska nås krävs rådgivning och information från skogsvårdsorganisationen.
3. Även för detta delmål krävs rådgivning och information från berörda myndigheter.
4. Behovet av åtgärdsprogram för hotade arter är beroende av åtgärder under andra delmål. Regeringen bedömer dock att det behövs ett strategiskt åtgärdsprogram till skydd för ett trettio-tal arter i skogen och eventuellt också åtgärdsprogram för ytterligare hotade arter. Naturvårdsverket och Artdatabanken ska få i uppdrag att ta fram programmen.

Konsekvenser av förslagen

Med den nya nivån på områdesskyddet kan även områden som kombinerar höga biologiska värden med värden för rekreation och friluftslivet skyddas.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 9,7 miljarder kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att tillföra cirka 90 miljoner kronor 2002, cirka 110 miljoner kronor 2003 och från och med 2004 cirka 520 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå.

Ett rikt odlingslandskap

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Åkermarken har ett välbalanserat näringstillstånd, bra markstruktur och mullhalt samt så låg föroreningshalt att ekosystemens funktioner och människors hälsa inte hotas.
- Odlingslandskapet brukas på sådant sätt att negativa miljöeffekter minimeras och den biologiska mångfalden gynnas.
- Jorden brukas på ett sådant sätt att markens långsiktiga produktionsförmåga upprätthålls.

Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av småbiotoper och vattenmiljöer.

- Biologiska och kulturhistoriska värden i odlingslandskapet som uppkommit genom lång, traditionsenlig skötsel bevaras eller förbättras.

- Odlingslandskapets byggnader och bebyggelsemiljöer med särskilda värden bevaras och utvecklas.
- Hotade arter och naturtyper samt kulturmiljöer skyddas och bevaras.
- Odlingslandskapets ickedomesticerade växt- och djurarter har sina livsmiljöer och spridningsvägar säkerställda.
- Den genetiska variationen hos domesticerade djur och växter bevaras. Kulturväxter bevaras så långt möjligt på sina historiska platser.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden introduceras inte.

Delmål för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap

1. Senast år 2010 ska samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark ska utökas med minst 5 000 hektar och arealen hävdad betesmark av de mest hotade typerna ska utökas med minst 13 000 hektar till år 2010.
2. Mängden småbiotoper i odlingslandskapet ska bevaras i minst dagens omfattning i hela landet. Senast till år 2005 ska en strategi finnas för hur mängden småbiotoper i slättbygden ska kunna öka.
3. Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas ska öka till år 2010 med cirka 70 procent.
4. Senast år 2010 ska det nationella programmet för växtgenetiska resurser vara utbyggt och det ska finnas ett tillräckligt antal individer för att långsiktigt säkerställa bevarandet av inhemska husdjursraser i Sverige.
5. Senast år 2006 ska åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.
6. Senast år 2005 ska ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader kan tas till vara.

Förutsättningarna är goda att nå miljömålet. Länsstyrelserna har ett stort ansvar att samordna insatserna. För att delmålen ska nås krävs att miljö- och landsbygdsprogrammet ersätts med ett motsvarande program efter 2006.

Hur ska delmålen nås?

1. De viktigaste verktygen för att nå delmålet är informationsinsatser samt miljö- och landsbygdsprogrammets ersättningar för hävd respektive restaurering av värdefulla ängs- och betesmarker. Enligt regeringens bedömning bör länsstyrelserna aktivt söka upp markägare och informera om olika stödprogram.
2. Jordbruksverket ska få i uppdrag att ta fram en strategi för hur mängden småbiotoper i slättbygden kan öka. Vägverket bör fortsätta arbetet med att säkerställa artrikedomen i vägrenarna.
3. Miljö- och landsbygdsprogrammet är ett viktigt verktyg för att

nå delmålet. Det ger möjligheter att integrera natur- och kulturmiljöaspekter i bevarandearbetet.

4. Regeringen har påbörjat arbetet med en strategi för husdjursgenetiska resurser som, tillsammans med utvärderingen av EU:s jordbrukspolitik och Jordbruksverkets översyn av miljö- och landsbygdsprogrammet, kommer att klarlägga om det behövs ytterligare stöd till dem som håller hotade husdjursraser.
5. Regeringen ska ge Naturvårdsverket i uppdrag att utforma och genomföra åtgärdsprogrammen. Åtgärder som ökar andelen ekologiskt odlad mark är betydelsefulla för att nå delmålet.
6. Delmålet syftar till att ta fram ett program för att underhålla och skydda framför allt odlingslandskapets ekonomibyggnader eftersom dessa är mest hotade.

Konsekvenser av förslagen

Odlingslandskapets biologiska mångfald gynnas, det öppna landskapet behålls och en del av jordbrukets negativa miljöeffekter motverkas.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 16,6 miljarder kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att tillföra cirka 10 miljoner kronor per år 2002–2003, och från och med 2004 cirka 20 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå.

Storslagen fjällmiljö

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Fjällen skall ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen skall bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö* bör enligt regeringens

bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Fjällens karaktär av betespräglat storslaget landskap med vidsträckta sammanhängande områden bibehålls.
- Fjällens biologiska mångfald bevaras.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden introduceras inte.
- Kulturmiljövärden, särskilt det samiska kulturarvet, bevaras och utvecklas.
- Rennäring, turism, jakt, fiske och annat nyttjande av fjällen liksom bebyggelse och annan exploatering bedrivs med hänsyn till naturens långsiktiga produktionsförmåga, biologisk mångfald, natur- och kulturmiljövärden samt värden för friluftsliv.
- Låg bullernivå eftersträvas.
- Förslitningen av fjällvegetationen minskar och lavtäckets utbredning ökar i omfång och tjocklek.
- Hotade arter och arter som drabbats av stark tillbakagång har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Lokala bestånd av fisk och andra vattenlevande arter i fjällens sjöar och vattendrag bibehålls.
- Arealen områden med stora upplevelsevärden eller höga natur- och kulturvärden som är fria från buller och andra störningar ökar.

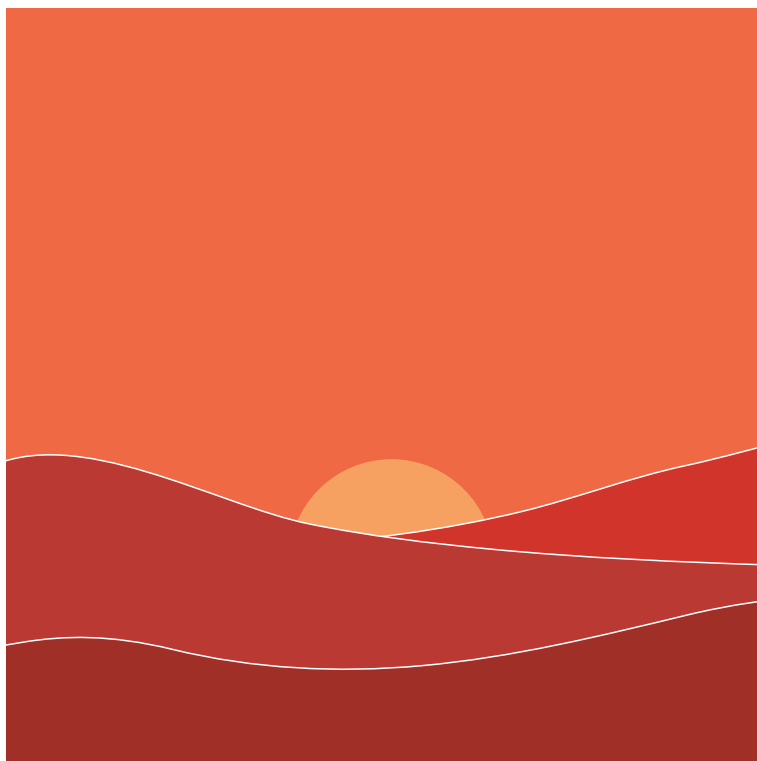
Delmål för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö

1. Skador på mark och vegetation orsakade av mänsklig verksamhet ska vara försumbara senast år 2010.
2. Buller i fjällen från motordrivna fordon i terräng och luftfartyg ska minska och uppfylla följande specifikation, nämligen att

- minst 60 procent av terrängskotrar i trafik senast år 2015 ska uppfylla högt ställda bullerkrav (lägre än 73 dbA),
 - buller från luftfartyg senast år 2010 ska vara försumbart både inom regleringsområde klass A enligt terrängkörningsförordningen och inom minst 90 procent av nationalparksarealen.
3. Senast år 2010 ska merparten av områden med representativa höga natur- och kulturvärden i fjällområdet ha ett långsiktigt skydd som vid behov omfattar skötsel och restaurering.
 4. Senast år 2005 ska åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Hur ska delmålen nås?

1. För att nå delmålet krävs olika åtgärder, till exempel utveckling av nya terrängfordon som orsakar mindre påverkan på miljön.

Regeringen kommer också att införa krav på terrängkörningsplaner i terrängkörningsförordningen. Delmål och åtgärder kan bli föremål för ytterligare överväganden.

2. Regeringen anser att ett system för frivillig miljöklassning av terrängskotrar bör utvecklas och införas. Naturvårdsverket ska få i uppdrag att se över frågan, tillsammans med Vägverket och Arbetskyddsstyrelsen. I uppdraget kommer att ingå att särskilda krav för buller bör sättas upp. Regeringen har ambitionen att införa förbud för starter och landningar med luftfartyg i olika regleringsområden. Överflygningar över reglerade och skyddade områden kommer att begränsas. Regeringen överväger även att införa anmälningsplikt för all organiserad flygverksamhet inom reglerade och skyddade områden.
3. Delmålet kräver ett kompletterande kunskapsunderlag. Regeringen förutsätter att ansvariga myndigheter tar fram ett sådant underlag. Särskilda insatser för att slå vakt om de natur- och kulturvärden som är knutna till det fjällnära jordbruket övervägs.
4. Naturvårdsverket och Artdatabanken ska få i uppdrag att ta fram och genomföra åtgärdsprogram för hotade arter. Det är samtidigt angeläget att Fiskeriverket gör en översyn av fritidsfiskets och husbehovsfiskets påverkan på fiskbestånden.

Konsekvenser av förslagen

Åtgärderna innebär positiva effekter på friluftslivet och för biologisk mångfald.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 100 miljoner kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att från och med 2004 tillföra cirka 10 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå. Berörda länsstyrelser får 2,25 miljoner kronor för att ta fram regionala miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet.

God bebyggd miljö

Av riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* bör enligt regeringens bedömning i ett generationsperspektiv innebära bland annat följande:

- Den bebyggda miljön ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur så att alla människor ges möjlighet till ett rikt och utvecklande liv och så att omfattningen av människors dagliga transporter kan minskas.
- Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap med särskilda värden värnas och utvecklas.
- En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur utvecklas, både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse.
- Boende- och fritidsmiljön, samt så långt möjligt arbetsmiljön, uppfyller samhällets krav på gestaltning, frihet från buller, tillgång till solljus, rent vatten och ren luft.
- Natur- och grönområden med närhet till bebyggelsen och med god tillgänglighet värnas så att behovet av lek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt lokalklimat kan tillgodoses.
- Den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas.
- Transporter och transportanläggningar lokaliseras och utformas

så att skadliga intrång i stads- eller naturmiljön begränsas och så att de inte utgör hälso- eller säkerhetsrisker eller i övrigt är störande för miljön.

- Miljöanpassade kollektivtrafiksystem av god kvalitet finns tillgängliga och förutsättningarna för säker gång- och cykeltrafik är goda.
- Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, bullerstörningar, skadliga radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
- Mark- och vattenområden är fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar.
- Användningen av energi, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt och främst förnybara energikällor används.

- Naturgrus nyttjas endast när ersättningsmaterial inte kan komma i fråga med hänsyn till användningsområdet.
- Naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet bevaras.
- Den totala mängden avfall och avfallets farlighet minskar.
- Avfall och restprodukter sorteras så att de kan behandlas efter sina egenskaper och återföras i kretsloppet i ett balanserat samspel mellan bebyggelsen och dess omgivning.

Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö

Planeringsunderlag

1. Senast år 2010 ska fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:
 - hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
 - hur kulturhistoriska och estetiska värden ska tas till vara och utvecklas,
 - hur grö- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden ska bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas,
 - hur energianvändningen ska effektiviseras, hur förnybara energiresurser ska tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft ska främjas.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

2. Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen ska senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt ska minst 25 procent av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.

Buller

3. Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder ska ha minskat med 5 procent till år 2010 jämfört med år 1998.

Uttag av naturgrus

4. 2010 ska uttaget av naturgrus i landet vara högst 12 miljoner ton per år och andelen återanvänt material utgöra minst 15 procent av ballastanvändningen.

Avfall

5. Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall ska minska med minst 50 procent till år 2005 räknat från 1994 års nivå samtidigt som den totala mängden genererat avfall inte ökar.
6. Samtliga avfallsdeponier har senast år 2008 uppnått enhetlig standard och uppfyller högt uppställda miljökrav enligt EU:s beslutade direktiv om deponering av avfall.

Energianvändning m. m. i byggnader

7. Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta ska bland annat ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska.

Regeringen återkommer senast 2005 med förslag till delmål för återföring av fosfor till kretsloppet.

Hur ska delmålen nås?

1. Det är i första hand en uppgift för kommuner och länsstyrelser att ta fram program och strategier. Arbetet ska vara slutfört 2010 men det behövs en utvärdering på nationell nivå under perioden för att bedöma behovet av ytterligare åtgärder för att nå delmålet. Regeringen anser också att plan- och bygglagen behöver ses över.
2. Regeringen ska tillkalla en utredare som ska lämna förslag om ett bättre skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Riks-

- antikvarieämbetet ska få i uppdrag att utveckla ett breddat underlag för formulering av ytterligare delmål.
3. Naturvårdsverket ska få i uppdrag att arbeta fram ett handlingsprogram för buller. Verket ska också få ett tydligt samordnings- och uppföljningsansvar för bullerarbetet. Trafikbullerfrågorna behandlas vidare i regeringens transportpolitiska inriktningsproposition.
 4. SGU (Sveriges geologiska undersökning) bör få i uppdrag att utveckla frivilliga överenskommelser som fördelar ansvaret för att nå delmålet till år 2010.
 5. och 6. En rad åtgärder har genomförts eller är på gång, bland annat regeringens nya avfallspolitik (redovisad i proposition 1996/97:172), avfallsskatten, EG-direktivet om deponering av avfall (som ska vara genomfört senast i juli 2001) och uppdrag till Naturvårdsverket om avfallsfrågorna. Regeringen bedömer att åtgärderna är tillräckliga för att nå delmål 5 och 6.
 7. Delmålet bör vara möjligt att nå genom att den totala energi-användningen effektiviseras för att på sikt minska. Regeringen kommer att analysera konsekvenserna av ett eventuellt förbud mot uppvärmning med direktverkande el i nya byggnader, liksom effekterna av att begränsa direktelvärm i nya fritidshus. Användningen av fossila energikällor ska successivt minska. Försöksverksamhet med kvalitetsdeklarationer av bostäder pågår.

Konsekvenser av förslagen

Effektivare energianvändning ger mindre miljöbelastning, till exempel i form av minskade koldioxidutsläpp. Minskat buller innebär högre livskvalitet för människor.

Den statliga kostnaden för att nå delmålen uppskattas till cirka 3,4 miljarder kronor under perioden 2001–2010. Det behövs ytterligare resurser. Regeringen beräknar därför att från och med 2002 tillföra cirka 10 miljoner kronor per år, jämfört med 2001 års utgiftsnivå.

4.

Strategier för att uppnå miljö kvalitetsmålen

Ett fåtal aktiviteter – transporter, energianvändning, flöden av material, kemikalier och varor, exploatering och ett icke hållbart nyttjande av mark, vatten och den bebyggda miljön – ger upphov till flertalet av dagens miljöproblem. För att nå miljö kvalitetsmålen krävs att de åtgärder som genomförs är samordnade och effektiva. Åtgärder som bidrar till att uppnå flera miljö kvalitetsmål bör prioriteras.

Regeringen föreslår tre åtgärdsstrategier för att nå miljö målen:

1. *En strategi för effektivare energianvändning och transporter* – för att minska utsläppen från energi- och transportsektorerna.
2. *En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp som innefattar en miljöorienterad produkt politik* – för att skapa energi- och materialsnåla kretslopp och för att minska de diffusa utsläppen av miljögifter.
3. *En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö* – för ökad hänsyn till biologisk mångfald, kulturmiljö och människors hälsa, för en god hushållning med mark och vatten, miljöanpassad fysisk planering och hållbar bebyggelsestruktur.

Ett viktigt syfte med strategierna är att samordna och optimera olika styrmedel.

Styrmedlen kan delas in i följande kategorier:

- Normativa styrmedel är benämningen på till exempel lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter.

- *Ekonomiska styrmedel* är ett samlingsbegrepp för miljörelaterade skatter och avgifter, utsläppskvoter, bidrag och subventioner.
- *Informativa styrmedel* är styrmedel för att påverka ett särskilt beteende utan att ställa krav på faktiska förändringar. Det är också ett styrmedel för att sprida kunskap om andra styrmedel.
- *Frivilliga överenskommelser och dialog mellan staten och näringslivet* är också ett slags styrmedel.

En strategi för effektivare energianvändning och transporter

Strategin för effektivare energianvändning och transporter bidrar främst till att nå miljömålen *Frisk luft*, *Bara naturlig försurning* och *Begränsad klimatpåverkan* samt vissa delmål under *Ingen övergödning* och *God bebyggd miljö*.

Tyngdpunkten bör ligga på kostnadseffektiva åtgärder. Hit hör ekonomiska styrmedel. Användningen av ekonomiska styrmedel behöver förändras och ökas så att miljökostnaderna blir tydliga. Ett medel är en fortsatt grön skatteväxling.

Den långsiktiga utvecklingen av person- och lastbilstrafiken kräver att den traditionella politiken för infrastruktur och trafikplanering förändras. En del i det arbetet är att skapa ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur så att behovet av dagliga transporter kan minska. En annan del är att skapa alternativa transportformer. Regeringen återkommer till dessa frågor i sin transportpolitiska inriktningsproposition.

Utsläppen från energi- och transportsektorerna ska minska genom:

- Effektiv teknik och energianvändning.
- Ekonomiska styrmedel och grön skatteväxling.
- Översyn av kväveoxidavgiften.
- Ekologiska aspekter i byggreglerna.
- Klimatinvesteringsprogram.

- En kvalitativ utveckling av avgas- och bränslekraven.
- Introduktion av förnybara drivmedel.

En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp

Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp bidrar främst till att nå miljömålen *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Begränsad klimatpåverkan* och *Skyddande ozonskikt*. Den bidrar även till att uppnå vissa delmål under miljömålet *God bebyggd miljö*.

Regeringen fortsätter arbetet för giftfria och resurssnåla kretslopp. Naturvårdsverket ska få i uppdrag att presentera underlag för en vidareutveckling av den miljöorienterade produktpolitiken.

Åtgärderna som ska bidra till att skapa giftfria och resurssnåla kretslopp är:

- En miljöorienterad produktpolitik.
- Samordning av strategier och program.
- Utfasning av farliga ämnen.
- Energi- och materialeffektiva kretslopp av varor och tjänster.
- Minskad deponering och säkrare deponier.
- Minimala förluster av växtnäringsämnen genom att sluta kretsloppen.

En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

Strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö bidrar främst till att nå miljömålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Hav i balans* samt *levande kust och skärgård*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Storslagen fjällmiljö* och *God bebyggd miljö*.

Hushållningsstrategin bygger i huvudsak på tre delar:

- Ett varsamt brukande av mark- och vattenområden för att värna natur- och kulturvärden i miljön och goda produktionsförhållanden.
- Skydd av särskilt värdefulla miljöer och resurser samt skapande av en rik kultur och naturmiljö där representativa delar av vårt kulturarv är bevarat liksom den biologiska mångfalden.
- Miljöanpassad fysisk planering och byggande för att skapa en hållbar bebyggelsestruktur och nya anläggningar av hög kvalitet, för ett balanserat uttag av naturresurser och för en god hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö.

5.

Det nya miljöarbetet

För att kunna lämna över ett samhälle utan stora miljöproblem till nästa generation, måste alla aktörer i samhället ta sin del av ansvaret. Lagstiftning och myndighetsarbete räcker inte. I praktiken innebär det att myndigheter, organisationer, företag och enskilda måste ta mer hänsyn till miljöfrågor och hållbar utveckling. Många små beslut påverkar miljön vilket ökar behovet av information, utbildning och uppföljning.

Den nya målstrukturen ger förutsättningar för ett dynamiskt sätt att arbeta med miljöfrågor och pekar ut vad som bör uppnås. Lagstiftning och ekonomiska styrmedel kan kompletteras med frivilliga överenskommelser och en dialog mellan staten och näringslivet. Det miljöarbete som bedrivits av frivilliga organisationer bör uppmärksammas och stödjas av myndigheterna.

Sektorsansvar för miljön och miljöledning hos myndigheterna

Sektorsansvar innebär att myndigheter, företag och andra organisationer inom olika samhällssektorer tar ansvar för miljöfrågor inom sina verksamhetsområden. Arbetssättet med sektorsansvar har slagits fast som viktigt i svensk miljöpolitik vid flera tidpunkter under det senaste decenniet.

Sektorsansvaret behöver fortfarande tydliggöras: vad är en sektor och vilka är dess ansvariga aktörer? Dessutom behöver incitamenten för aktörerna att ta sitt ansvar stärkas.

Myndigheternas ansvar för ekologiskt hållbar utveckling

Myndigheternas särskilda sektoransvar innebär att olika myndigheter har ansvaret för att driva arbetet för en hållbar utveckling framåt inom sin sektor. Ansvaret innebär bland annat att identifiera sektormyndighetens roll, ta fram underlag i form av tänkbara sektorsmål och åtgärder, beskriva åtgärdarnas samhällsekonomiska konsekvenser och verka för att åtgärder genomförs. Ansvaret innebär också att följa utvecklingen inom ansvarsområdet och samarbeta med andra som är verksamma inom sektorn.

Forskning, utveckling och utbildning

Väl fungerande forskning är avgörande för miljöpolitiken. Forskningen om hållbar utveckling bör samordnas och innefatta både grundläggande och problemorienterad forskning.

En av förutsättningarna för att nå miljökvalitetsmålen är en bra, allsidig och praktisk utbildning i frågor som leder till ett hållbart samhälle. Grundläggande kunskap om miljöfrågor hos den enskilde är avgörande för att främja en hållbar utveckling.

6.

Internationellt miljöarbete

Miljöfrågor är gränsöverskridande. Därför behövs internationellt samarbete och internationella överenskommelser för att nå de svenska miljökvalitetsmålen. Internationellt miljösamarbete sker på andra villkor än nationellt arbete. Traditioner, värderingar, synsätt och andra angreppssätt mot föroreningar är olika från land till land vilket ställer samarbetet inför stora utmaningar. Det internationella miljöarbetet och det nationella arbetet kompletterar varandra.

Det svenska miljömålsarbetet bedrivs i samspel med EU:s miljöpolitik. Ett offensivt miljöarbete på nationell nivå skapar trovärdighet när Sverige ställer krav på andra länder i internationella sammanhang. Regeringen anser att Sverige ska vara ett föregångsland på miljöområdet.

Flera viktiga processer inom EU, närområdet och globalt har betydelse för Sveriges möjlighet att nå miljökvalitetsmålen. Några av dessa processer är:

- Arbetet med hållbarhetsstrategier för EU:s politikområden.
- Utvidgningen av EU.
- Det nordiska samarbetet och Östersjösamarbetet.
- En stärkt global miljöförvaltning och en stärkt internationell miljö rätt.
- Arbetet med att pröva alla nya multilaterala handelsavtals inverkan på hållbar utveckling.

Goda förberedelser kan lägga grunden för ett framgångsrikt toppmöte om hållbar utveckling i Sydafrika i september 2002, tio år efter Riokonferensen. Regeringen kommer att lämna en nationalrapport till FN. En viktig förutsättning för att vi ska nå en hållbar utveckling i alla länder är att det sker en global ekonomisk utjämning. Därför anser regeringen att bekämpning av fattigdom och en övergång till hållbara konsumtions- och produktionsmönster är centrala frågor inför toppmötet i Sydafrika.

Regeringens mål är att FN:s arbete för en hållbar utveckling på sikt ska få samma status och kraft som det för fred och säkerhet.

7.

Lagstiftning

Miljökvalitetsmålen är ett handlingsprogram för miljöpolitiken. Miljöbalken innebär en anpassning av lagstiftningen till den miljöpolitiska utvecklingen och avsikten är att den bland annat ska användas för att uppnå miljökvalitetsmålen.

Miljökvalitetsmålen är politiska till sin natur och ska ligga till grund för den fortsatta miljöpolitiken. Miljöbalkens regler och anknytande föreskrifter är juridiska verktyg, rättsregler, för att uppnå målen. Det finns ingen motsättning mellan miljöbalken och miljökvalitetsmålen utan de samverkar för att uppnå det slutliga målet, att nå en ekologiskt hållbar utveckling.

8.

Uppföljning och utvärdering

68

Ett system för nationell och regional uppföljning

För att kunna bedöma om de föreslagna åtgärderna för att nå miljö-kvalitetsmålen är effektiva måste arbetet följas upp och utvärderas. Därför behövs ett system för uppföljning, utvärdering och rapportering.

För att ett sånt system ska fungera måste ansvar för genomförande och rapportering av uppföljning och utvärdering vara tydligt. Det behövs också enhetliga indikatorer och nyckeltal.

Nationell uppföljning

Regeringen anser att den nationella uppföljningen ska baseras på ett begränsat antal indikatorer per miljö-kvalitetsmål. Dessa ska belysa alla de grundläggande värden som ska tillfredsställas. Redovisningen med hjälp av indikatorer är inte heltäckande men visar ett urval av frågor som räcker för att visa om miljöarbetet går i rätt riktning och i rätt takt. Indikatorerna bör också visa utvecklingen av de olika samhällssektorernas bidrag till att miljö-kvalitetsmålen nås.

Regional och lokal uppföljning

Indikatorer som tagits fram på nationell nivå överensstämmer i stort med dem som tagits fram på regional nivå. Det gör det möjligt att samordna det nationella uppföljningssystemet med behovet av regional och lokal uppföljning. Länsstyrelserna bör tillsammans med

nationella myndigheter, andra regionala organ och kommunerna vidareutveckla förslaget till regionalt uppföljningssystem.

Ansvarsfördelning och samordning

En av förutsättningarna för ett bra uppföljningssystem är en tydlig ansvarsfördelning. Regeringen utser ansvariga myndigheter för vart och ett av miljökvalitetsmålen. Naturvårdsverket är ansvarig för nio av de femton målen. Resten av miljökvalitetsmålen fördelas på följande sätt på de olika myndigheterna:

- Statens strålskyddsinstitut får ansvar för *Säker strålmiljö*.
- Kemikalieinspektionen får ansvar för *Giftfri miljö*.
- Sveriges geologiska undersökning får ansvar för *Grundvatten av god kvalitet*.
- Skogsstyrelsen får ansvar för *Levande skogar*.
- Jordbruksverket får ansvar för *Ett rikt odlingslandskap*.
- Boverket för *En god bebyggd miljö*.

Ansvaret gäller både mot andra myndigheter och utanför myndighetsfären.

Ett miljömålsråd

Miljömålsarbetet kommer att kräva omfattande samordningsuppgifter. Därför vill regeringen inrätta ett miljömålsråd, knutet till Naturvårdsverket. Syftet med rådet är att skapa en organisation för att samordna arbetet mellan myndigheterna och se till att myndigheternas resurser utnyttjas så effektivt som möjligt. Miljömålsrådet ska bland annat ha följande uppgifter:

- göra en samlad och enhetlig uppföljning och rapportering till regeringen av utvecklingen mot miljökvalitetsmålen och delmålen samt belysa eventuella målkonflikter mellan miljökvalitetsmålen och andra samhällsmål som riksdagen har beslutat,

- föreslå indikatorer för miljö kvalitetsmålen och gröna nyckeltal i samråd med ansvariga myndigheter,
- svara för övergripande samordning av den regionala anpassningen av sådana nationella delmål som behöver fördelas regionalt,
- samordna det nationella och regionala informationsarbetet kring miljö kvalitetsmålen.

I miljömålsrådet ska företrädare för myndigheter med både huvudansvar och övergripande ansvar ingå samt representanter för länsstyrelser, sektorsmyndigheter, kommuner och näringsliv.

Redovisning till riksdagen

Varje år ska regeringen rapportera till riksdagen hur arbetet med miljö kvalitetsmålen går. Vart fjärde år ska en fördjupad utvärdering göras för att se om styrmedel eller mål måste korrigeras. Syftet med rapporteringen och uppföljningen är att:

- identifiera de viktigaste drivkrafterna bakom miljöproblem och vad som orsakar dessa,
- redovisa om och hur vi närmar oss målen och om takten är tillräcklig för att målen ska nås inom den tid som beslutats,
- ge underlag för scenarier och prognoser,
- ge underlag för att göra en bedömning om fler åtgärder behövs för att nå målen i rätt tid, om miljö kvalitetsmål, delmål och styrmedel behöver ses över, bland annat mot bakgrund av samhällsekonomiska och statsfinansiella effekter,
- ge underlag för kostnadsberäkningar av åtgärder.

9.

Länsstyrelser och kommuner

Länsstyrelser

71

Länsstyrelserna har det övergripande ansvaret för regionalt mål- och uppföljningsarbete. Arbetet bör utföras i en sektorsövergripande process i dialog med kommuner, näringsliv och andra aktörer. Regionalt miljömålsarbete innebär dels att belysa vilka åtgärder som behöver vidtas på regional och lokal nivå för att nå miljö kvalitetsmålen och dels att vid behov utveckla regionala miljömål som ger konkreta riktningssamtal för miljöarbetet. Arbetet bör ske utifrån de speciella förutsättningar som finns i varje region. Hänsyn ska tas till miljöbalansens syfte och riksdagens riktlinjer för samhällsplanering och resurseffektivitet. Länsstyrelserna bör utifrån sin övergripande och samordnande roll som regionala miljömyndigheter utveckla samarbetet med övriga regionala myndigheter och andra regionala organ i målarbetet, bl.a. för att bättre tillvarata möjligheterna att samordna tillväxt- och sysselsättningsskapande åtgärder med åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålen. Det länsövergripande samarbetet i miljö- och resurshushållningsfrågor bör utvecklas ytterligare. Inriktningen mot en hållbar utveckling bör genomsyra länsstyrelsernas hela verksamhet och betonas i det fortsatta arbetet med infrastrukturplanering, regionala tillväxtavtal och strukturfondsprogram.

Kommuner

Det lokala miljömålsarbetet innebär både att belysa vilka åtgärder som behöver genomföras på lokal nivå och att vid behov utveckla lokala miljömål. Miljömålsarbetet har också en koppling till det pågående arbetet med Agenda 21 och hållbar utveckling, men även till det lokala folkhälsoarbetet.

Flera kommuner har redan kommit långt i arbetet med att utveckla kommunala miljömål och strategier med utgångspunkt i de nationella miljökvalitetsmålen. Formerna för arbetet varierar, men införande av miljöledningssystem och samordning med det lokala Agenda 21-arbetet är vanligt förekommande. Flera kommuner arbetar också aktivt med att integrera miljömålen i översiktsplanen.

10.

Sammanfattning av ekonomiska konsekvenser och konsekvenser i ett generationsperspektiv

Kunskapsuppbyggnad

Ambitionen med förslagen i propositionen är att de ska vara så heltäckande som möjligt. Flera delmål handlar om kunskapsuppbyggnad eftersom vi inte idag har den kunskap som behövs för att avgöra vilken nivå som krävs för en hållbar och god livsmiljö. Syftet med dessa mål är att senare under perioden kunna bestämma vilka åtgärder som behöver genomföras för att miljö kvalitetsmålen ska nås.

Ekonomiska konsekvenser

Dagens miljöproblem kostar mycket, inte bara när det gäller produktionsförluster och materialförstöring utan också i form av försämrad hälsa, förluster av kulturarv och biologisk mångfald.

Miljömålskommittén har låtit uppskatta kostnaderna för dagens miljöförstöring. Kommittén bedömer att de uppgår till betydligt mer än 20 miljarder kronor om året. I denna skattning saknas kostnadsuppskattning för miljögifternas påverkan på miljö och hälsa.

De åtgärder som föreslås i propositionen beräknas ge statliga utgifter på cirka 45 miljarder kronor för hela perioden 2001–2010. Eftersom åtgärderna genomförs av olika aktörer som stat, kommun, hushåll och näringsliv, så kommer samhällets kostnader att minska för miljörelaterade hälsoproblem, främst sjukvårdskostnader, socialförsäkringskostnader och kostnader för produktionsbortfall.

Konsekvenser för näringsliv, kommuner och hushåll

Miljömålskommittén uppskattade näringslivets årliga kostnad till cirka 1 miljard kronor. Det faktum att det är kunder och andra företag som driver på företagens miljöarbete tyder på att miljöprofilering kan utgöra ett av flera konkurrensmedel i framtiden.

Ökade kommunala kostnader för bland annat avfall och avlopp på grund av EG-direktiv och åtgärder enligt tidigare beslut, har av Miljömålskommittén uppskattats till cirka 500 miljoner kronor per år. De flesta hushåll påverkas endast marginellt av åtgärderna för att nå delmålen.

Konsekvenser för myndigheter

De statliga myndigheterna bedriver redan i dag ett omfattande miljöarbete. I den nya strukturen för arbete med miljömål får miljö kvalitetsmålen en central ställning som utgångspunkter för miljöarbetet.

Statens satsning på ökade resurser för att nå miljömålen

De insatser som föreslås i miljömålsproposition uppskattas medföra statliga kostnader om cirka 45 miljarder kronor för hela perioden 2001–2010. Med statliga kostnader menas kostnader för insatser som finansieras i statsbudgeten.

För att nå miljömålen ökar regeringen resurserna de närmaste tre åren. Jämfört med 2001 års utgiftsram ökar resurserna med 555 miljoner kronor år 2002, med 605 miljoner kronor år 2003 och med 1 365 miljoner kronor år 2004.

Totalt sett ökar anslaget med nära 70 procent mellan 2001 och 2004.

Det övergripande målet för den svenska miljöpolitiken är att överlämna ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. I propositionen Svenska miljömål (proposition 1997/98:145) lämnade regeringen ett förslag till femton miljö kvalitetsmål. Riksdagen antog de femton målen och gav regeringen i uppdrag att återkomma med konkretiserade delmål. I denna proposition föreslår regeringen delmål och åtgärdsstrategier för att nå fjorton av de femton miljö kvalitetsmålen. Det femtonde miljö kvalitetsmålet, Begränsad klimatpåverkan, tas upp i en särskild proposition vid ett senare tillfälle. Dessutom finns ett förslag på ett nationellt och regionalt system för att följa upp arbetet med att nå målen.

Detta är en sammanfattning av propositionen och om det finns skillnader i texten mellan sammanfattningen och propositionen så är det propositionen som gäller.

Sammanfattningen finns på Miljödepartementets webbplats (www.miljo.regeringen.se) eller att beställa hos Miljödepartementet tfn. 08-405 10 00.

Artikelnr. M 2001.10